

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2595

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *de intimidatie door criminelen van poortwachters bij het melden van ongebruikelijke transacties* (ingezonden 6 april 2023).

Antwoord van Minister **Yeşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 15 mei 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2427.

Vraag 1

Bent u bekend met de column «Met knikkende knieën ongebruikelijke transacties melden? Dat kan toch niet»? Wat is uw reactie hierop?¹

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met de column «Met knikkende knieën ongebruikelijke transacties melden». Georganiseerde criminaliteit is helaas ver doorgedrongen in onze maatschappij en voor de effectieve aanpak ervan is de inzet van velen nodig. Daarom vind ik het van groot belang dat mensen zich veilig voelen om vermoedens van criminaliteit te melden. Het gevoel van onveiligheid erken ik en ik zet mij er voor in om de veiligheid van alle melders te waarborgen. De functie van de poortwachters bij het identificeren van een ongebruikelijke transactie is cruciaal voor het kunnen tegengaan van witwaspraktijken, het voorkomen van financiering van terrorisme en andere criminele activiteiten. Daarom is het belangrijk dat deze cruciale melders zich veilig genoeg voelen om deze essentiële rol te blijven vervullen in het tegengaan van ondermijnende criminaliteit.

In het meldproces zijn op meerdere stappen al waarborgen ingebouwd om veilig te kunnen melden. Om te beginnen is enkel de Financial Intelligence Unit Nederland bevoegd om meldingen van ongebruikelijke transacties te ontvangen en analyseren. Deze meldingen worden behandeld als staatsgeheim en zijn hierdoor onderworpen aan strenge veiligheidsvoorschriften. Indien een ongebruikelijke transactie door de Financial Intelligence Unit wordt verklaard tot een verdachte transactie, wordt alleen de bedrijfs- of kantoor naam van de melder opgenomen in de rapportage aan de opsporingsdiensten. De naam van de meldende persoon wordt dus nooit aan de opsporings-

¹ MKB Nederland, 5 april 2023, Met knikkende knieën ongebruikelijke transacties melden? Dat kan toch niet (www.mkb.nl/column/met-knikkende-knieen-ongebruikelijke-transacties-melden-dat-kan-toch-niet).

diensten verstrekt. Daarnaast bestaat de extra maatregel waarbij de opsporingsdiensten contact opnemen met kleine ondernemingen indien deze een melding van een ongebruikelijke transactie hebben gemaakt die heeft geleid tot een verdachte transactie en zal worden toegevoegd als bewijs aan een strafdossier. Er wordt in dit geval nagegaan of er sprake is van een concrete dreiging. Indien er sprake van een concrete dreiging is, worden er stappen ondernomen. Het Openbaar Ministerie is bevoegd om op individuele basis gegevens in het strafdossier te anonimiseren, wat is neergelegd in het Wetboek van Strafvordering.

Ondanks deze waarborgen kan een gevoel van onveiligheid blijven bestaan. Bijvoorbeeld omdat een melder niet bekend is met deze waarborgen of omdat de waarborgen in praktijk onvoldoende zekerheid geven. Daarom ga ik de komende tijd in samenwerking met uitvoeringspartners en (vertegenwoordigers van) poortwachters hard aan de slag om verschillende oplossingen in de praktijk te verkennen om de veiligheid en het gevoel van veiligheid onder poortwachters (verder) te versterken. Over de vorderingen zal ik uw Kamer nader berichten in de halfjaarsbrief georganiseerde, ondermijnende criminaliteit.

Vraag 2

Hoe is uitvoering gegeven aan de motie die oproept met beroepsgroepen te bezien hoe de veiligheid van een melder van een ongebruikelijke transactie beter gewaarborgd kan worden?²

Antwoord 2

De motie van de heer van Nispen³ van 30 juni 2020 is ten uitvoering gebracht door samen met de partners te bezien op welke manier de veiligheid en het gevoel van veiligheid van melders kan worden versterkt. Er is daarom een extra maatregel getroffen⁴: indien er informatie over een verdacht verklaarde transactie van een kleine onderneming als bewijs wordt toegevoegd aan het strafdossier, nemen de opsporingsdiensten altijd contact op met de meldende instantie. Er wordt dan een afweging gemaakt of er concrete dreigingsrisico's zijn. Tijdens deze afweging wordt ook informatie die bekend is bij de opsporingsdiensten meegenomen. Vervolgens wordt deze informatie aangeleverd bij het Openbaar Ministerie. Deze instantie kan zo gedegen beoordelen of er aanleiding is om informatie over de verdacht verklaarde transactie te anonimiseren in het strafdossier en of er aanvullende maatregelen moeten worden genomen om de veiligheid van melders te waarborgen. Aanvullend op deze uitvoering gaan we in samenwerking met onze partners verkennen welke verdere maatregelen kunnen worden getroffen.

Vraag 3

Deelt u nog steeds de mening dat de veiligheid van melders van groot belang is, zoals notarissen, makelaars en accountants? Deelt u ook de mening dat de verhardende criminaliteit dit probleem urgenter maken? Waarom is er nog zo weinig merkbaars gedaan met de oproep uit de motie om de melder in het strafdossier te anonimiseren, zodat niet meer te achterhalen is wie een melding heeft gedaan?

Antwoord 3

Deze meningen deel ik nog steeds. In de antwoorden op vraag 1 zijn de bestaande waarborgen toegelicht, waaronder de aanvullende waarborg naar aanleiding van de motie van de heer van Nispen in 2020. Het standaard anonimiseren van de naam van de meldende instantie is niet mogelijk, gezien dit de transparantie en de herleidbaarheid van het bewijs in het geding kan brengen⁵. De controle van informatie door de opsporingsdiensten en het Openbaar Ministerie is één van de fundamentele uitgangspunten van ons rechtsstelsel, onder meer voor de gerechtelijke instanties en de verdediging van de verdachte.

² Kamerstuk 31 753, nr. 212.

³ Kamerstuk 31 753, nr. 212.

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2021–2022, Najaarsbrief Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit, Bijlage 3 Moties, Toezeggingen & Wetgevingsoverzicht, Kenmerk 4278883.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2021–2022, Najaarsbrief Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit, Bijlage 3 Moties, Toezeggingen & Wetgevingsoverzicht, Kenmerk 4278883.

Vraag 4

Met wie is er de afgelopen periode gesproken vanuit het ministerie over deze problematiek en wat heeft dit concreet voor vervolg gekregen?

Antwoord 4

In de afgelopen periode is er vanuit het ministerie gesproken met onder meer het Openbaar Ministerie, de Financial Intelligence Unit Nederland, het Landelijk Informatie- en Expertisecentrum, VNO-NCW, de Vereniging van Makelaars, taxateurs en huurbemiddelaars, de Nederlandse Vereniging van Makelaars, de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie en ook binnen de Landelijke Fenomeentafel Ondernijning in de vastgoedketen (waaraan deze partners en anderen ook deelnemen). Deze gesprekken zullen worden voortgezet in de aankomende periode en er zullen bovendien ook gesprekken worden opgezet met andere relevante partijen, waaronder brancheorganisaties. Tijdens deze gesprekken worden mogelijkheden voor verdere concrete maatregelen verkend om de veiligheid en het gevoel van veiligheid onder poortwachters te versterken. Ik zal uw Kamer nader berichten over de uitkomsten van deze gesprekken.

Vraag 5

Bent u het eens dat de ondermijnende criminaliteit dusdanig is verhard dat het belang groter is geworden dat de traceerbaarheid van de melder moet kunnen worden voorkomen, omdat daarmee het achterhalen van gegevens en intimidatie van poortwachters een halt kan worden toegevoerd?

Antwoord 5

Ik ben het eens dat het van cruciaal belang is om ervoor te zorgen dat de melders niet door criminelen worden geïntimideerd. We gaan in samenwerking met onze partners verkennen welke aanvullende maatregelen er kunnen worden getroffen om de veiligheid en het gevoel van veiligheid onder melders verder te versterken terwijl tegelijkertijd de fundamentele uitgangspunten van ons rechtsstelsel worden gewaarborgd.

Vraag 6

Denkt u dat door het veiliger maken van deze poortwachtersfunctie juist ook het aantal meldingen zal gaan stijgen omdat een belangrijke barrière voor het melden hiermee wordt weggehaald?

Antwoord 6

Ik denk dat het verder versterken van de veiligheid en het gevoel van veiligheid onder poortwachters zowel het aantal meldingen als de kwaliteit van de gemaakte meldingen zal doen stijgen. Mensen moeten zich veilig genoeg voelen om vermoedens van criminaliteit te melden en daarmee aan de meldingsplicht te voldoen. Hiertoe is het ook van belang om, naast de verkenning van aanvullende maatregelen om de veiligheid en het gevoel van veiligheid onder poortwachters te versterken, nog beter te communiceren over onder meer het nut en belang van de meldingsplicht en de al bestaande waarborgen.

Vraag 7

Welke maatregelen kunnen we op welk moment verwachten omtrent de uitvoering van de genoemde motie, de gesprekken die hierover zijn gevoerd en de maatregelen die zullen worden genomen om de meldingsbereidheid van poortwachters te laten stijgen om criminaliteit te voorkomen en aan te pakken?

Antwoord 7

Zoals eerder aangegeven ga ik in samenwerking met onze partners verschillende oplossingen in de praktijk verkennen om de veiligheid en het gevoel van veiligheid onder poortwachters te versterken. Hierbij is het uitgangspunt dat we de poortwachters beschermen terwijl we tegelijkertijd de fundamenten van ons rechtsstelsel waarborgen. Ik zal uw Kamer nader berichten over de voortgang in de halfjaarsbrief georganiseerde ondermijnende criminaliteit.